

Ootuse aeg

Eeloleval pühapäeval algab advendiaeg – lastele päkapikkude ootuse, täiskasvanutele kiire tegetsemise aeg. Ajalooliselt pole rõõmus ootuse aeg siiski tähendanud pillerkaaritamist, pigem askeetlikku käitumist. Paljudest mõnudest loobumine aitas ja aitab praegugi keskenduda vaimsetele väärtustele, vabaneda isekusest. See seletab ka olukorda, miks aasta lõpus ollakse heategevuses heldemad.

Päkapikke, jõuluvana ja tema imelisi abilisi saatev salapära on kahjuks kadumas. Muinasjutuhuvilise põngerja iga on lühike ning nõudlus asjade järele varakult üle pea kasvanud.

Vanasti, kui oli aega tuld üles võtmata videvikku pidada ja perel koos juttu vesta, sündis fantastilisi lugusid, mida võis kaua meeles mõlgutada. Igatsus millegi äraseletamatu järele aga vaevab vist praegugi igaüht, nii suurt kui väikest inimest, eriti kõige pimedamal aastaajal.

Pettumust ei peaks valmistama hooletu päkapikk, kes unustas kommi sussi sinna tuua. Ka temale peaks andma aega nagu hambahaldjalegi, kes murtud piimahambale otsekohe järele tulla ei saa, aga kelle peale võib kindlalt loota.

Hambahaldjas, päkapikk või mõni muu oodatud sõbralik olend ei jää kunagi tulemata – ükskord tuleb ta nagunii.

KADRIN LINNA

LUGEJA KÜSIB

Tõbised hüatsindid

Minu hüatsintidel paistab olevat mitu häda. Mõnel õienupp ei avanenud, mõnel olid vesised laigud varrel. Sibulatel oli halb lõhn, hiljem läksid mädanema. Mitme kidura taime sibulal oli näha soomuste vahel valget tihedat kirmet. Rohkesti oli ka pruuniplekilisi sibulaid, mis säilitamise ajal kuivasid kokku ja kõvastusid. Kas neist saabki enam asja?

Vastab

VÄINO PALLUM

Tie hüatsinte on tabanud bakter- ja valgemädanik ning ka fusarioos. Kõige ohtlikum neist on baktermädanik (*Erwinia carotovora* ssp. *Carotovora*). Nakatunud taimede lehetipud kolletuvad, lehelabadele ilmuvad tumerohelised piklikud plekid. Õied avanevad ebaühtlaselt või ei avaneegi. Õisikuvarrele tekivad vesised laigud, mis haaravad kiiresti varre. Vars muutub limaseks ning murdub. Taime maapealsed osad ja sibulad mädanevad, eritades valkjashalli terava ebameeldiva lõhnaga lima.

Lima on bakterioosi tunnus, mille järgi saab seda kõige kindlamalt seenhaigustest eristada. Haigustekitaja bakter esineb aiamullas sageli, kus soodsatel tingimustel (mulla liigne niiskus, pinnase halb õhustatus ning samal ajal kõrge õhusoojus) nakatab peamiselt vigastatud taimi. Vihmasel suvel nakatub hulgaliselt sibulaid, kui neid pärast ülevõtmist kiiresti ja korralikult ei kuivatata. Nõrgalt nakatunud sibulad on näiliselt terved, kuid nende lõhkiõikamisel ilmneb tumenenud sisekude. Hiljem muutuvad sibulatipud klaasjaks, seejärel limaseks.

Valgemädaniku (*Sclerotinia bulborum*) nakkuse korral kolletuvad-närbuvad hüatsindilehed enneaegselt. Sibulakael on mustjashall ja pehmenenud, sageli kaetud valkja, mullaoasakestest määrdunud hallituskirmega. Kõige sagedamini on näha haigusele iseloomulikku vatitaolist valget kirmet sibulasoomuste vahel, kui sibul lõhki lõigata. Hallituskirmel moodustuvad valkjad mõne mm suurused, hiljem mustaks muutuvad kõvad sklerootsiumid (seenemügarad).

Need säilivad taimejätmeis ja mullas, põhjustades järgmisel kasvuperioodil uusnakkuse.

Mõnikord algab valgemädanik sibulakannast, mida soodustab mulla liigniiskus. Nakatunud sibulad eristuvad tervetest esmalt rohekasmustja varjundi poolest.

Sibulate nakatumist fusarioosi (*Fusarium oxysporum*) näitavad suured helepruunid plekid välistel soomustel. Hiljem nakkuskohad kuivavad ning kõvastuvad. Suure niiskuse korral kattuvad nad patogeeni roosakasvalge eoskirmega. Haigus võib avalduda algul ka sibulakanna korgistumise ja lõhenemisenähtena, mille järel pruunistuvad sisemised soomused.

Ebasoodsates tingimustes hoiustamisel kanduvad patogeeni eosed nii õhuvoolu kui juurelestade abil ka tervetele sibulatele.

Kasvuperioodil avaldub fusarioos esmalt taime närbumisenähtena – haigustekitaja tungib mullast sibulajuurtesse ning põhjustab nende kõdunemist.

Vältige varjulist kohta ning kasvatage hüatsinte kerge lõimisega huumusrikkal mullal. Väetage kõdusõnniku või kompostiga, lisage lämmastikuvaba kompleksväetist. Hoolitsege, et mulla pH oleks 7 (reaktsioon neutraalne). Samuti tagage hea kaaliumi- ja fosforisisaldus kogu kasvuperioodiks. Raske mulla korral raputage istutusvao põhja turvast või liiva, millega katke sibulad ka pealt. Peenar multsi-ge turbaga. Sibulad pange maha, kui mulla soojus on langenud 9°ni.

Taimede kasvuperioodil kaitske vihmasel ajal peenart kilega, et mull ei vettiks. Põua korral kastke, et pinnas ei kuivaks liigselt. See on fusarioosi ennetamisel väga tähtis.

Seenhaiguste tõrjeks pritsige taimi tärkamise ja õitsemise vahel Switch 62,5-ga (20 g/10 l). Vihmasel ajal korrake pritsimist pärast õitsemist, kuid siis veidi kangema lahusega. Baktermädaniku vastu otsest tõrjevahendit pole, ent suuresti aitab agrotehnilisest nõuetest kinnipidamine (s.h külvikorrast).

Enne mahapanekut puhtige sibulaid 20–25 min Switch 62,5 WG-ga (2 g/l).